

ÇORUM TARİHÖNCESİ DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI

(ÇORUM İÇİN PROJEM VAR)

SONUC RAPORU

Çorum İli'nde yürütülmekte olan arkeolojik araştırmalar uzun yıllardır süren ve Merkez ilçeye uzak konumda yer alan Boğazköy-Hattuşaş, Ortaköy Şapınuva ve Alacahöyük gibi Hitit merkezlerinde yürütülmektedir. Hitit öncesi dönemlere söz konusu alanlarda rastlanılsa da eldeki veriler bölgenin yerleşim tarihini MÖ 5000'den geriye gitmediğini göstermektedir. Göbeklitepe(MÖ 9500) ve Çatalhöyük(MÖ 7500) gibi dünyanın ilk yerleşik köylerini barındıran kadim Anadolu'nun farklı bölgelerinde de Neolitik adı verdiğimiz dönemde birçok yerleşme tespit edilmiş ve kazılmıştır. Fakat Çorum'un içinde yer aldığı Kuzey Orta Anadolu bölgesinde tarihöncesi dönemleri hedef alan bir çalışma 2020 yılına kadar başlatılmamıştı. Bu eksikliği gidermek amacıyla Hitit Üniversitemiz arkeoloji bölümü Prehistorya Anabilim Dalı üyesi Dr. Ozan Özbudak tarafından Çorum Merkez, Alaca ve Mecitözü ilçelerinde tarihöncesi dönemlerin izleri aranmaktadır.

2022 Yılı Arazi Çalışmaları:

Tarafım başkanlığında, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınan izinlerle Çorum İli, Merkez, Alaca ve Mecitözü İlçelerinde "Çorum İli Tarihöncesi Dönem" araştırma projesi [Proje Numarası-YA011903(2022)] kapsamında, 1 Eylül 2022 tarihinde yüzey araştırmasına başlanmıştır.

Çalışmalar ağırlıklı olarak hava durumuna göre sabah 8:00 ile akşam 18:00 ila 19:00 saatleri arasında yürütülmüştür. Proje kapsamında önceden belirlenmiş olan alanlara tarafıma ait araçla ulaşım sağlanmıştır.

Yüzey araştırmasına ilk olarak Mecitözü ilçesine bağlı köylerden başlanmıştır. Mecitözü ilçesine bağlı, Tanrıvermiş, Gökçebel, Terken, Alören Çitli, Sarıhasan, Sülüklü, Figani, Kalecik, Dağsaray, Boğazkaya, Kayı, Elvançelebi, Geykoca, Akçakoyun, Işıklı, Şıhlar, Bekişler, Söğütyolu ve Hisarkavak köylerinde, Alaca ilçesine bağlı, Koyunoğlu, Mazıbaşı, Miyanesultan, Dereyazıcı, Kapaklı, Akpınar, Karamahmut, Kalehisar, Mahmudiye, Çalköy, Tutluca, Koçhisar ve Akören, Merkez ilçesine bağlı, Kavacık, Karacaören, Harmancık, Kırdilim, Budakören, Çakır, Büyükdıvan, Boğazönü, Düdüklük, Ahmetoğlu, Dereyazıcı, İbek, Elmalı, Küçük Güllücek, Balımsultan, Sırıklı, Güzelyurt, Çalica, Serban, Sarıkaya, Tolamehmet, Kıvırcık ve Büyük Güllücek köylerinde belirlenen alanlar incelenmiştir. Bazı köylere duruma göre ikinci kez gidilmiştir.

Söz konusu köylere bağlı arazilerde yapılan yüzey araştırmaları sonucunda şimdiye kadar herhangi bir tespit ve tescili kaydı olmayan 67 adet yeni arkeolojik alan tespit edilmiştir. Tespiti yapılan bu alanlardan Höyük, Tepe Üstü Yerleşimi, Düz Yerleşim, Nekropol ve Tümölüs olarak nitelendirilen ve sit potansiyeli yüksek olan 30 adet arkeolojik alanın Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca tecillerinin yapılabilmesi için, sit sınırları belirlenmiş, koordinatlandırılmış ve fotoğraflandırılmıştır. En kısa zamanda tescil kaydı olamayan alanların tescil fişleri, fotoğraf albümleri ve kmz. dosyaları hazırlanarak İlgili Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne gönderilecektir. Tescili önerilecek bu alanlar haricinde Paleolitik ve Prehistorik dönemlere ait olabilecek yontma taş buluntuların tekil veya az sayıda bulunduğu alanlarada ÇYA numarası verilerek koordinatlı kmz. dosyasına işaretlenmiştir. Yüzeyde bulunan pişmiş toprak çanak çömlek parçaları, çatı kiremitleri alanda fotoğraflandıktan sonra, profil veren spesifik bazı parçalar yıkanarak çizimlerinin yapılması amacıyla toplanmıştır.

Proje boyunca toplam 20 gün fiili olarak arazide çalışılmış, bir gün tatil velimiş ve son iki gün ise belgeleme ve müzeye teslim edilecek olan etütölük ve analizlik malzemelerin dökümantasyonunun yapılması için çalışılmıştır.

01.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Tanrıvermiş, Gökçebel, Terken ve Alören köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

1. Olukbaşı Mevkii Yerleşimi (ÇYA 161)

Tanrıvermiş köy yerleşim alanının yaklaşık 500 metre kuzeybatısında 40.643485° enlem, 35.250265° boylam koordinatlarında Olukbaşı Mevkiinde yer almaktadır. Kireçtaşı kayalık tepe üzerinde ve yamaçlarındaki tarla içerisinde az sayıda Demir Çağı ve Helenistik Dönem çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Malzeme toplanmamış olup sit potansiyeli zayıftır.

2. Gökçebel Höyük (ÇYA 162)

Gökçebel köy yerleşim alanının yaklaşık 2,4 km güneyinde, 40.643409° enlem, 35.325316° boylam koordinatlarında, Terkenyazısı mevkiinde yer alan höyük, 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescilli olup yüzeyindeki çanak çömlek parçalarına göre Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı Çağına tarihlendirilmiştir. Az sayıda seramik parçası toplanmıştır.

3. Küçükçalönü Höyük (ÇYA 163)

Terken köy yerleşim alanının 1,5 km güneybatısında, 40.627025° enlem, 35.333468° boylam koordinatlarında, Küçükçalönü mevkiinde kireçtaşı kayalık tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Erken, Orta ve Geç Tunç Çağına ile Demir Çağına ait çanak çömlek parçaları ve insan kafatası parçaları gözlemlenmiştir. Az sayıda seramik parçası toplanmış ve sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 1-2: Küçükçalönü Höyük

4-5. Çamlıtepe (ÇYA 164) ve Killik Tepe (ÇYA 165)

Terken köy yerleşim alanının kuzeyinde Gevenli Ozan Mevkiinde yer alan tepeler araştırılmış olup, yoğun olarak doğal çakmak taşı barındırmaktadır. Üzerinde çıkarım izi olan bazı çakmaktaşı parçalar toplanmıştır. Sit potansiyeli yoktur.

6. Sülüklü Höyük (ÇYA 166)

Sülüklü köy yerleşim alanının yaklaşık 400 metre kuzeyinde, 40.583918° enlem, 35.331064° boylam koordinatlarında yer alan höyük, 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescillidir. Höyük yüzeyinde Erken, Orta ve Geç Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Bazı seramik parçaları toplanmıştır.

7. Ağcaören Höyük (ÇYA 167)

Alören köy yerleşim alanının yaklaşık 2 km batısında, 40.565209° enlem, 35.193741° boylam koordinatlarında, Ağcaören mevkiinde sulak düz bir arazi üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Erken, Orta ve Geç Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek ve çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiştir. Yaklaşık 3 metre kültür dolgusuna sahip olan höyüğün ortası iş makine ile tahrip edilmiş durumdadır. Bazı seramik ve çakmaktaşı parçalar toplanmış ve sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 3-4: Ağcaören Höyük

02.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Tanrıvermiş, Sarıhasan, Figani, Kalecik ve Dağsaray köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

8. Gölgelik Mevkii Tepesi (ÇYA 168)

Sarıhasan köy yerleşim alanının yaklaşık 750 metre batısında, 40.586949° enlem, 35.284072° boylam koordinatlarında, Gölgelik Mevkiinde bulunmaktadır. Doğal kireçtaşı kayalardan oluşan küçük bir tepenin yamaçlarında az sayıda Erken Tunç Çağı seramik parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit potansiyeli zayıftır.

9. Boklukaya Mevkii (ÇYA 169)

Sülüklü köy yerleşim alanının yaklaşık 600 metre kuzeybatısında Acısu mevkiinde yer alan kireçtaşı kayalıklar gezilmiştir. Alanda çok sayıda çakmaktaşıdan paleolitik döneme tarihlenen taş aletler bulunmuştur. Ayrıca kayalık üzerinde iki adet Helenistik dönem dromoslu oda mezar tespit edilmiştir. Her ikisi de kaçak kazılar neticesinde tahrip edilmiş durumdadır. 1. Mezar 40.582520° enlem, 35.326200° boylam koordinatlarında, 2. Mezar 40.584020° enlem, 35.325790° boylam koordinatlarındadır. Kayaya oyularak oluşturulmuş bu iki mezar haricinde alanda herhangi bir arkeolojik bulguya rastlanmamıştır. Sit potansiyeli yoktur.

Resim 5-6: Soyulmuş ve tahrip edilmiş Mezar 1 ve Mezar 2

10. Büyüktepe Höyük ve Nekropolü (ÇYA 170)

Figani köy yerleşim alanının yaklaşık 3 km güneydoğusunda, 40.569070° enlem, 35.435420° boylam koordinatlarında, Belyol ve Kır mevkilerinde yer alan doğla tepeler üzerinde ve yamaçlarında yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Erken, Orta ve Geç Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek ve çatı kiremiti parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Ayrıca höyüğün güneydoğusunda mezarların çıktığı köylüler tarafından söylenmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 7-8: Solda Büyüktepe Höyük, sağda höyüğün eteklerindeki nekropol alanı.

11. Kalecik Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 171)

Kalecik köy yerleşim alanının batı bitişiğinde, 40.555764° enlem, 35.505027° boylam koordinatlarında yer almaktadır. Doğal kireçtaşı yüksek bir kayalık üzerindedir. Kayalığın en üst kısmında dikdörtgen kesme bir mekan ile sunak bulunmaktadır. Köylülerce kale olarak adlandırılmakla beraber ayakta kalan herhangi bir sur sistemi yoktur. Tepenin üzerinde ve yamaçlarında çok sayıda Hellenistik Dönem çanak çömlek ve çatı kiremiti parçaları gözlemlenmiştir. Malzeme toplanmamış olup sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 9-10: Solda Kalecik Tepeüstü Yerleşimi, sağda tepe üzerinden görünüm.

12. Topçam Höyüğü (ÇYA 172)

Dağsaray köy yerleşim alanının yaklaşık 2,2 km batısında, 40.525274°enlem, 35.473322° boylam koordinatlarında, Topçam mevkiinde yer alan doğal tepe üzerindedir. Höyük yüzeyinde Erken Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Malzeme toplanmamış, sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 11-12: Topçam Höyük

03.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Figani, Boğazkaya ve Kayı köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

13. Eskiköy Yerleşimi (ÇYA 173)

Figani köy yerleşim alanının yaklaşık 500 metre güneydoğusunda, 40.588066° enlem, 35.416440° boylam koordinatlarında, Eskiköy mevki 1703 ve 1704 parsel numaralı taşınmazlar üzerinde yer almaktadır. Hellenistik, Roma ve Doğu Roma Dönemlerine ait çanak çömlek parçaları ve az sayıda çakmaktaşı örneklerine rastlanan yerleşim alanı, tarla amacıyla düzlenmiştir. Tarım nedeniyle yoğun olarak tahribata uğrayan yerleşimin sit potansiyeli zayıftır. Az sayıda çakmaktaşı malzeme toplanmıştır.

Resim 13-14: Eskiköy Yerleşimi

14. Çağlaltı Mevkii (ÇYA 174)

Figani köy yerleşim alanının yaklaşık 1,5 km doğusunda, 40.566908° enlem, 35.469141° boylam koordinatlarında kayalık bir tepedir. Alan üzerinde az sayıda Roma Dönemi çanak çömlek parçaları ile bazı çakmaktaşı parçalar bulunmuştur. Sit potansiyeli yoktur.

15. Ürfeçalı Höyüğü (ÇYA 175)

Kayı köy yerleşim alanının yaklaşık 1,5 km batısında, 40.528274° enlem, 35.454750° boylam koordinatlarında, Kovalıçayır mevki 1205 numaralı parselde doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Demir Çağına ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ve bir savunma

sistemine ait kalın taş duvar izleri gözlemlenmiştir. Az sayıda seramik parça toplanmış ve sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 15-16: Ürfçalı Höyüğü

04.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Elvançelebi, Geykoça ve Akçakoyun köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

16. Mürittepe Höyüğü (ÇYA 176)

Elvançelebi köy yerleşim alanının yaklaşık 1 km kuzeydoğusunda, 40.568404° enlem, 35.147432° boylam koordinatlarında çevresine hakim yüksek bir tepe üzerinde yer alan höyük, 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescillidir. Höyük yüzeyinde Erken, Orta ve Geç Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek ile çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır.

17. Karaören Höyüğü (ÇYA 177)

Elvançelebi köy yerleşim alanının yaklaşık 2,3 km güneybatısında, 40.562242° enlem, 35.190876° boylam koordinatlarında, Karaören mevkiinde kayalık doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde yoğun olarak Erken Tunç Çağına ait çanak çömlek parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 17-18: Karaören Höyük

18. Geykoca Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 178)

Geykoca köy yerleşim alanının yaklaşık 1,1 km güneyinde, 40.489109° enlem, 35.297357° boylam koordinatlarında, Büyükkaya mevkiinde kayalık doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kuzey kısmı sarp kireçtaşı kayalıklarla çevrili olup üzerindeki yerleşim güney yamaçlarına doğru uzanmaktadır. Yerleşimin yüzeyinde yoğun olarak Demir Çağı ve Hellenistik Dönem çanak çömlek

parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Ayrıca bir adet etütlük mahiyette Hellenistik Dönem taş ağırşak yüzeyden bulunarak müzeye teslim edilmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 19-20: Geykoca Tepeüstü Yerleşimi

19. Gökyer Tepe (ÇYA 179)

Geykoca köy yerleşim alanının yaklaşık 1,3 km güneyinde, 40.486753° enlem, 35.306310° boylam koordinatlarında, Dikilitaş mevkiinde, Gökyer olarak bilinen doğal tepeler üzerinde yer almaktadır. Yüzeyden dağınık olarak az sayıda çakmak taşı parçalar toplanmıştır. Sit potansiyeli yoktur.

20. Çatak Mevkii (ÇYA 180)

Geykoca köy yerleşim alanının yaklaşık 1 km güneyinde, 40.489829° enlem, 35.297083° boylam koordinatlarında, Çatak mevkiinde, Geykoca Tepeüstü Yerleşiminin bulunduğu kayalığın kuzey yamaçlarında yer almaktadır. Yüzeyden dağınık olarak az sayıda çakmak taşı parçalar toplanmıştır. Ayrıca Geykoca Tepeüstü Yerleşiminden akıntı olarak aşağı inmiş çanak çömlek parçaları bulunmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

21. Ağcakoyun Höyük (ÇYA 181)

Ağcakoyun köy yerleşim alanının yaklaşık 1,5 km batısında, 40.516269° enlem, 35.182706° boylam koordinatlarında, Aşağıkır mevkiinde sulak düz bir arazi üzerinde bulunmaktadır. Höyük yüzeyinde Erken Tunç Çağı ile Orta ve Geç Tunç Çağına ait çanak çömlek parçaları, çakmaktaşı, öğütme taşları ile insana ait kafatası parçası gözlemlenmiştir. Yaklaşık 6-7 metre kültür dolgusuna sahip olan höyüğün çevresinde tarım faaliyetleri yapılmaktadır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 21-22: Ağcakoyun Höyük

05.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı, Kavacık köyünde çalışılmıştır. Tespit edilen alan:

22. Kandiltepe Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 182)

Kavacık köy yerleşim alanının yaklaşık 1,2 km doğusunda, 40.539695° enlem, 35.022130° boylam koordinatlarında, Kandiltepe olarak bilinen 1220 metre rakımlı kireçtaşı kayalık tepenin zirvesinde yer almaktadır. Tepe üzerinde ziyaret olarak kullanılan taşla çevrili bir mezar ve bu mezarın özellikle kuzey ve batı çevresindeki düzlüklerde Geç Neolitik (?) ve Kalkolitik Dönem çanak çömlek parçaları barındıran bir kültür dolgusu bulunmaktadır. Ayrıca taş çevrik içinde bir adet ortası oyulmuş dışı kabaca bırakılmış bir taş havan görülmüştür. Çorum ili sınırları içinde bu erken dönemlere ait buluntular yok denecek kadar az olduğundan oldukça önemli bir yerleşimdir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 23-24: Kandiltepe Tepeüstü Yerleşimi

Resim 25-26: Kandiltepe Tepeüstü Yerleşimiden bulunan taş havan, kemik bız parçası ve seramikler

06.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Terken, Işıklı ve Sülüklü köylerinde çalışılmıştır.

Tespit edilen alanlar:

23. Çakmaklık Tepe 1 (ÇYA 183)

Terken köy yerleşim alanının yaklaşık 300 metre güneybatısında yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Yoğun olarak doğal çakmak taşı barındırmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

24. Çakmaklık Tepe 2 (ÇYA 184)

Terken köy yerleşim alanının yaklaşık 650 metre güneybatısında yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Yoğun olarak doğal çakmak taşı barındırmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

25. Karaağaç Tepe (ÇYA 185)

Işıklı köy yerleşim alanının kuzey bitişiğinde yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Az sayıda çakmak taşı barındırmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

26. Ortaüyük Mevkii (ÇYA 186)

Işıklı köy yerleşim alanının yaklaşık 100 metre güneyinde Ortaüyük mevkiinde yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Az sayıda çakmak taşı barındırmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

27. Acısu Mevkii Kayalıkları (ÇYA 187)

Sülüklü köy yerleşim alanının yaklaşık 1150 metre batısında Acısu mevkiinde yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Az sayıda çakmak taşı barındırmaktadır. Sit potansiyeli yoktur.

07.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı, Karacaören ve Kırkdilim köylerinde çalışılmıştır.

Tespit edilen alanlar:

28. Karacaören Höyük (ÇYA 188)

Karacaören köy yerleşim alanının yaklaşık 600 metre güneybatısında, 40.650332° enlem, 34.954820° boylam koordinatlarında, Mermerlik mevkiinde etrafı tarım alanları ile çevrili oval bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde M.Ö. 2. Bin, Demir Çağı ve Roma Dönemine ait çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Höyük yaklaşık 6-7 metre kültür dolgusuna sahiptir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 27-28: Karacaören Höyük

29. Kırkdilim Kaya Sığınağı (ÇYA 189)

Kırkdilim köy yerleşim alanının yaklaşık 1300 metre kuzeyinde, 40.735489° enlem, 34.901376° boylam koordinatlarında, etrafı meşe ormanlarıyla çevrili yüksek bir kayalığın kuzey yüzeyinde yer almaktadır. Kayalığın yüzeyinde iki adet derin olmayan kaya sığınağı şeklinde doğal mağara oluşumu bulunmaktadır. Mağaraların içinde kültür dolgusu olmayıp, önünde yer alan düzlükle az sayıda obsidyen ve çakmak taşı parçalar bulunmuştur. Sit potansiyeli yoktur.

Resim 29-30: Kırkdilim kaya sığınakları

30. Kırkdilim Kaya Sığınağı Üstü (ÇYA 190)

Kırkdilim köy yerleşim alanının yaklaşık 1300 metre kuzeyinde, 40.735082° enlem, 34.901404° boylam koordinatlarında, ÇYA 189 olarak adlandırılan kaya sığınaklarının bulunduğu kayalık tepenin üst kısmında yer almaktadır. Kayalık tepenin üzerinden az sayıda çanak çömlek parçaları bulunmuştur. Sit potansiyeli zayıftır.

08.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı, Hisarkavak köyünde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

31. Evkayası (ÇYA 191)

Hisarkavak köy yerleşim alanının batı bitişiğinde, Bağyazı mevki, 2587 numaralı parsel içinde yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinde az sayıda amorf Erken Tunç Çağı çanak çömlek parçaları bulunmuştur. Sit potansiyeli yoktur.

32. Dikmenintaş Höyük (ÇYA 192)

Hisarkavak köy yerleşim alanının yaklaşık 5,5 km güneybatısında, 40.476596° enlem, 35.310425° boylam koordinatlarında, Akpınar mevki 2570 numaralı parsel üzerinde doğal bir tepe üzerinde bulunmaktadır. Höyük yüzeyinde Demir Çağı, Helenistik ve Roma Dönemine ait çok sayıda çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 31-32: Dikmenintaş Höyük

Resim 33-34: Dikmenintaş Höyük seramik örnekleri.

09.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı, Budakören, Çakır köyleri ile Alaca ilçesine bağlı Çırçır köyünde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

33-34. Domu Arkeolojik Yerleşim Alanı ve Mezarlığı (ÇYA 193-ÇYA 194)

Budakören (Domu) köy yerleşim alanının yaklaşık 600 metre güneyinde, 40.335806° enlem, 34.829429° boylam koordinatlarında, Kayabaşı ve Köyaltı mevkieinde yer alan Güllekaya kayalık alanı ve yamaçlarında yer almaktadır. Günümüzde tarla olarak kullanılan alan üzerinde Geç Kalkolitik, Erken Tunç Çağı ve Demir Çağına ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçalar gözlemlenmiştir. Ayrıca yerleşim alanının kuzeyinde yer alan kayalık alan içerisinde yapılmış olan izinsiz kazılarda Kalkolitik Döneme ait tahrip edilmiş bir mezar görülmüştür. Bu alanda mezarların çıktığı köylüler tarafından da söylenmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 35-36: Domu Arkeolojik Yerleşim Alanı ve Seramikleri

Resim 37-38: Domu Kalkolitik Dönem Mezarlığı ve mezar çömleklerine ait parçalar.

35. Cevizlipınar Mevkii (ÇYA 195)

Çırçır köy yerleşim alanının yaklaşık 4400 metre kuzeybatısında, 40.296292° enlem, 34.849049° boylam koordinatlarında, Cevizlipınar mevkii, 528 ve 529 numaralı parseller içinde yer alan tarlalar ve onların kuzeybatısındaki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepenin ve tarlaların yüzeyinde içinde az sayıda Doğu Roma Dönemi çanak çömlek parçaları ile tarihlendirilemeyen çakmak taşı parçaları bulunmuştur. Sadece çakmaktaşları toplanmıştır. Sit potansiyeli zayıftır.

36. Suatan Kayalıkları (ÇYA 196)

Çakır köy yerleşim alanının yaklaşık 300 metre kuzeybatısında, 40.375640° enlem, 34.837136° boylam koordinatlarında, Köyiçi mevkiinde, Harita Genel Müdürlüğü haritalarında Suatan Tepe olarak adlandırılmış kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinde az sayıda Doğu Roma Dönemi çanak çömlek parçaları ile tarihlendirilemeyen çakmaktaşı parçaları bulunmuştur. Çakır Hitit Barajının doğu kısmında yaslandığı tepenin bir kısmı 3. derece arkeolojik sit alanı içerisinde kalmaktadır. Sit potansiyeli zayıftır.

10.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı, Büyükdivan ve Boğazönü köyleri ile Alaca ilçesine bağlı Koyunoğlu ve Çırçır köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

37. Tuzlanınbaşı Mevkii Kayalıkları (ÇYA 197)

Boğazönü köy yerleşim alanının batı bitişiğinde, köy mezarlığının kuzeyinde, 40.322141° enlem, 34.821805° boylam koordinatlarında, Köyiçi mevkiinde, Harita Genel Müdürlüğü haritalarında Tuzlanınbaşı olarak adlandırılmış kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinde az sayıda Erken Tunç Çağı çanak çömlek parçaları ile tarihlendirilemeyen çakmaktaşı parçaları bulunmuştur. Az sayıda arkeolojik malzeme toplanmış olup, sit potansiyeli zayıftır.

Resim 39-40: Tuzlanınbaşı Mevkii Kayalıkları.

38. Taşpınar Höyük (ÇYA 198)

Koyunoğlu köy yerleşim alanının yaklaşık 1,8 km batısında, 40.299457° enlem, 34.861306° boylam koordinatlarında, Taşpınar mevkiinde yer alan höyük 3. derece arkeolojik sit alanı olarak tescilli olup, yüzeyindeki çanak çömlek parçalarına göre Erken Tunç Çağı ve Demir Çağına tarihlendirilmiştir. Yüzeyden tarihlendirmeye dönük az sayıda çanak çömlek parçası toplanmıştır.

39. Kirazlı Tepe (ÇYA 199)

Büyükdivan köy yerleşim alanının yaklaşık 2,5 km güneybatısında, 40.307257° enlem, 34.869411° boylam koordinatlarında, kirazlı mevkiinde kuzeyi meşe ormanlarıyla çevrili kireçtaşı kayalıkta yer almaktadır. Kayalığın yüzeyinden az sayıda çakmaktaşı parçalar bulunmuştur. Sit potansiyeli yoktur.

40. Topaktaş Tepe (ÇYA 200)

Çırçır köy yerleşim alanının 3,9 km kuzeybatısında, 40.280503° enlem, 34.844019° boylam koordinatlarında, Topaktaş mevkiinde kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepenin yamaçlarında az sayıda Erken Tunç Çağı çanak çömlek parçaları toplanmış olup, sit potansiyeli zayıftır.

11.09.2022 günü, Alaca ilçesine bağlı Mazıbaşı, Çırçır ve Miyanesultan köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

41. Şavata Höyük (ÇYA 201)

Mazıbaşı köy yerleşim alanının yaklaşık 800 metre kuzeybatısında, 40.308591° enlem, 34.917092° boylam koordinatlarında, Şavata mevki, 101 ada 256 numaralı parselde, doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Kalkolitik ve Erken Tunç Çağına ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile höyüğün batısındaki kayalıklar üzerinde M.Ö. 2. bine ait az sayıda çanak çömlek parçaları gözlemlenmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 41-42: Şavata Höyük ve Seramikleri

42. Sıklık Mevkii (ÇYA 202)

Çırçır köy yerleşim alanının 2,5 km kuzeybatısında, 40.289065° enlem, 34.870685° boylam koordinatlarında, Sıklık mevkiinde kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

43. Miyanesultan Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 203)

Miyanesultan köy yerleşim alanının yaklaşık 1,2 km kuzeydoğusunda, 40.294763° enlem, 34.977183° boylam koordinatlarında, Kale mevkiinde, yüksek kayalıklı doğal tepe üzerinde yer almaktadır. Güney ve doğu kısmı sarp kireçtaşı kayalıklarla çevrili olup batı ve güney kısmı sur duvarları ile çevrelenmiştir. Yaklaşık 2 metre kalınlığında kuru duvar tekniğinde örülmüş sur duvarının içinde dikdörtgen planlı taş duvarlı yapılar bulunmaktadır. Sur içinde kalan yerleşimin yüzeyinde yoğun olarak Geç Demir Çağı ve Helenistik dönem çanak çömlek ve çatı kiremidi parçaları gözlemlenmiştir. Malzeme toplanmamış olup, sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 43-44: Miyanesultan kalesi ve sur duvarından görünüm.

44. Tap tepe (ÇYA 204)

Mazıbaşı köy yerleşim alanının 800 metre güneyinde, 40.294945° enlem, 34.925162° boylam koordinatlarında, Tap mevkiinde kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

12.09.2022 günü çalışılmamıştır.

13.09.2022 günü, Merkeze bağlı, Düdüklük köyü ile Alaca ilçesine bağlı Dereyazıcı, Tutluca, Kapaklı ve Akpınar köylerinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

45. Morluk Tepe (ÇYA 205)

Tutluca ve Dereyazıcı köyüne bağlı orman arazilerinin kesişim noktasında, Dereyazıcı köy yerleşim alanının 1400 metre güneybatısında, 40.269939° enlem, 34.945483° boylam koordinatlarında, Kıranyazıcı mevkiinde kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepenin dik batı yamaçlarında, az sayıda kalkolitik dönem çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli zayıftır.

46. Taşlıbelen Mevkii (ÇYA 206)

Akpına köy köy yerleşim alanının 12 km kuzeyinde, 40.270645° enlem, 34.986015° boylam koordinatlarında, 102 ada, 1 numaralı mera vasıflı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

14.09.2022 günü, Alaca ilçesine bağlı Karamahmut ve Mahmudiye köyleri ile Merkez ilçesine bağlı Kalehisar köyü arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

47. Armutlu Höyük (ÇYA 207)

Karamahmut köy yerleşim alanının yaklaşık 1900 metre doğusunda, 40.212429° enlem, 34.742676° boylam koordinatlarında, Armutlu mevkiinde doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Geç Demir Çağı ve Hellenistik Dönemine ait çok sayıda çanak çömlek parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Yaklaşık 5 metre kültür dolgusuna sahip olan höyük için sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 45-46: Armutlu Höyük ve seramiklerinden örnekler

48. Akkaya Mevkii (ÇYA 208)

Karamahmut köy yerleşim alanının yaklaşık 1600 metre kuzeybatısında, 40.214884° enlem, 34.711988° boylam koordinatlarında, Akkaya mevkii 1744 numaralı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

49. Kalehisar Kayası (ÇYA 209)

Mahmudiye köy yerleşim alanının yaklaşık 900 metre güneyinde, 40.268031° enlem, 34.710051° boylam koordinatlarında çevresine hakim surlarla çevrili yüksek bir kayalıktır. Kalehisar Kalesi 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescillidir. Kalenin doğu yamaçlarından Kalkolitik ve Erken Tunç Çağına ait bazı çanak çömlek ile çakmaktaşı parçalarının bazıları toplanmıştır.

50. Saytepe Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 210)

Kalehisar köy yerleşim alanının yaklaşık 1 km kuzeyinde, 40.300392° enlem, 34.690852° boylam koordinatlarında, Köyaltı Mevkii, Saytepe üzerinde yer almaktadır. Tepe üzerinde yaklaşık 2 metre kültür dolgusuna sahip Kalkolitik Dönem yerleşim vardır. Alan üzerinde açılmış olan izinsiz kazı çukurunda çok sayıda çanak çömlek parçaları, öğütme ve ezme taşları ile taş duvar temellerine ait izler görülmüştür. İzinsiz kazı çukuru tehlike arz etmemektedir. Çanak çömlek parçaları ile bazı çakmaktaşı parçaları toplanmıştır. Yerleşim için sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 47-48: Saytepe Tepeüstü Yerleşimi ve seramiklerinden örnekler

15.09.2022 günü, Alaca ilçesine bağlı Koçhisar, Akören, Büyüksöğütözü, Küçükhirka köyleri arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

51. Karaağaç Mevkii ve Tümülüsü (ÇYA 211)

Koçhisar köy yerleşim alanının yaklaşık 100 metre güneyinde, 40.104814° enlem, 34.952189° boylam koordinatlarında, İzacıyolu mevkii 2106 numaralı mera vasıflı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar ile bir adet tümülüs bulunmaktadır. Tepe konisinin bir kısmı kazılmış olan tümülüsün tescil edilebilmesi için sit fişi hazırlanmıştır. İzinsiz kazıyı yapanlar hakkında soruşturma açılmış olup adli süreç devam etmektedir.

Resim 49-50: Karaağaç Tümülüsü ve izinsiz kazı.

52. Çal Tepe (ÇYA 212)

Akören köy yerleşim alanının yaklaşık 500 metre güneyinde, 40.118512° enlem, 34.961854° boylam koordinatlarında, 175 ada 11 numaralı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

53. Peyniryemez Tepe (ÇYA 213)

Büyüksöğütözü köy yerleşim alanının yaklaşık 600 metre güneyinde, 40.106266° enlem, 34.846499° boylam koordinatlarında, Peyniryemez mevkii, 1737 numaralı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

54. Karabayır Mevkii (ÇYA 214)

Büyükhırka köy yerleşim alanının yaklaşık 1600 metre batısında, 40.057632° enlem, 34.736178° boylam koordinatlarında, Karabayır mevkii, 3701 numaralı parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

55-Kirazlı Ortaçağ Yerleşimi

Küçükhrka köy yerleşim alanının yaklaşık 1,3 km güneyinde, 40.030070° enlem, 34.693706° boylam koordinatlarında, Kirazlı Çeşme Mevkii, 2279 parsel numaralı tepe üzerinde yer almaktadır. Tepe üzerinde Doğu Roma Dönemine tarihlendirilebilecek çok sayıda, çanak çömlek parçaları, çatı kiremiti parçaları ile horasan harçlı yapı duvarı kalıntlarına ait izler görülmüştür. Ayrıca alandan geçmiş yıllarda yapılan bir izinsiz kazıda Helenistik Dönem bir oda mezarın çıktığı bilgisi Çorum Müzesinden edinilmiştir. İzinsiz kazıyı yapanlar hakkında soruşturma açılmış olup adli süreç devam etmektedir. Araştırma başkanınca ÇYA numarası verilmeyen yerleşimden malzeme toplanmamış olup, yerleşimin tescil edilebilmesi için sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 51-52: Kirazlı Ortaçağ Yerleşimi ve izinsiz kazı.

16.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı Ahmetoğlan, Hıdıroğlu, Örencik köyleri ile Mecitözü ilçesine bağlı İbek köyü arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

56. Kepeztepe Höyüğü (ÇYA 215)

Ahmetoğlan köy yerleşim alanının yaklaşık 1,5 km batısında, 40.391641° enlem, 35.114234° boylam koordinatlarında, Çamönü mevki 1874 numaralı parselde doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır. Höyük yüzeyinde Erken Tunç Çağı ile Roma Dönemine ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Alandan küp mezarların çıktığı köylüler tarafından söylenmiştir. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 53-54: Kepeztepe Höyüğü ve seramiklerinden örnekler.

57. İbek Höyük (ÇYA 216)

İbek köy yerleşim alanının yaklaşık 1 km güneyinde, 40.369278° enlem, 35.229914° boylam koordinatlarında, Karababa mevkiinde, Ortaköy ilçesine bağlı Cevizli köyü, 103 ada 1 numaralı orman vasıflı parselin kuzeybatı kısmında yer almaktadır. Kayalık bir tepe üzerindeki düzlüklerde Erken Tunç Çağı, Demir Çağı ve Helenistik Döneme ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 55-56: İbek Höyük ve seramiklerinden örnekler.

17.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı Kavacık ve Elmalı köyü arazisinde çalışılmıştır.

Tespit edilen alanlar:

58. Çobantepesi (ÇYA 217)

Kavacık köy yerleşim alanının yaklaşık 900 metre kuzeydoğusunda, 40.549431° enlem, 35.041319° boylam koordinatlarında, Çobantepesi mevki, 323 parsel içerisindeki kireçtaşı formasyonlu küçük kayalık ve çevresinde yer almaktadır. Kayalığın çevresinde muhtemelen bir mezarlıkla ilgili olabilecek az sayıda Erken Tunç Çağı çanak çömlek parçaları ile çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli zayıftır.

Resim 57-58: Çobantepesi ETÇ Mezarlığı ? seramikleri ve çakmaktaşılarından örnekler.

59. Çobantepesi Höyük (ÇYA 218)

Kavacık köy yerleşim alanının yaklaşık 900 metre kuzeyinde, 40.550318° enlem, 35.033329° boylam koordinatlarında, Çobantepesi mevki 338 ve 339 numaralı parseller içerisindeki tepe uzantısının üzerinde yer almaktadır. Yaklaşık 6-7 metre kültür dolgusuna sahip olan höyük üzerinde ve yamaçlarında, Kalkolitik, Erken Tunç Çağı ve Demir Çağına ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 59-60: Çobantepesi Höyüğü ve seramiklerinden örnekler.

60. Çöntüktepe Höyük (ÇYA 219)

Elmalı köy yerleşim alanının yaklaşık 250 metre batısında, 40.528146° enlem, 35.034289° boylam koordinatlarında, Çukurlar mevki 900 numaralı parsel içerisindeki tepe üzerinde yer almaktadır. İlk olarak 2002 yılı Çorum ve Çankırı İlleri Yüzey Araştırması projesinde tespit edilmiş ve Çöntük Tepe olarak adlandırılmıştır. Yaklaşık 5 metre kültür dolgusuna sahip olan höyük üzerinde ve yamaçlarında, Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağına ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 61-62: Çöntüktepe Höyük, seramikler ve çakmaktaşıdan örnekler.

18.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı Sırıklı, Serban, Güzelyurt köyleri arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

61. Gavırbebe Mevkii Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 220)

Sırıklı köy yerleşim alanının yaklaşık 1 km kuzeydoğusunda, 40.502796° enlem, 34.781522° boylam koordinatlarında, köylülerce Gavırbebe olarak adlandırılan mevkide, 190 ada 31 parsel numaralı mera içinde yer alan kayalık tepenin güney ucunda bulunmaktadır. Tepe üzerinde ve yamaçlarında, Geç Neolitik (?) ve Kalkolitik döneme ait olabilecek çok sayıda çanak çömlek parçaları ile çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 63-64: Gavırbebe Mevkii Tepeüstü Yerleşimi.

62. Alibaba Tepesi İşlik Alanı (ÇYA 221)

Serban köy yerleşim alanının yaklaşık 1,2 km kuzeybatısında, 40.477292° enlem, 34.757909° boylam koordinatlarında, Ardıçburun mevki 101 ada 1 numaralı orman vasıflı parsel içinde yer alan Alibaba tepesinin güney ucunda bulunmaktadır. Tepe üzerinde Paleolitik döneme ait olabilecek çok sayıda çakmaktaşı, obsidyen ve az sayıda Kalkolitik Dönem çanak çömlek parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Çakmaktaşı ve diğer boncuk yapımında kullanabilecek renkli taşların yoğunluğundan dolayı muhtemelen işlik alanı olarak kullanılmış olmalıdır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 65-66: Alibaba Tepesi İşlik Alanı ve buluntulardan örnekler.

63. Alibaba Batı Yamacı (ÇYA 222)

Sırıklı köy yerleşim alanının yaklaşık 2,3 km güneybatısında, 40.478699° enlem, 34.751599° boylam koordinatlarında, Oluközü mevki, 156 ada 17 numaralı parsel içerisinde yer almaktadır. Tarla üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

64-Deretarla Höyüğü (ÇYA 111)

Höyük 2021 yılında tespit edilmiş olup, bu yıl yeniden ziyaret edilmiştir. Güzelyurt köy yerleşim alanının yaklaşık 190 metre güneybatısında, 40.527387° enlem, 34.824028° boylam koordinatlarında, Divan mevki 178 ada, 1, 7 ve 8 numaralı parseller içindeki tepe üzerinde bulunmaktadır. Kuzeybatı yönünde bir burun yapan doğal tepe üzerinde bulunan höyüğün üzeri tarla olarak kullanıldığından kültür dolgusu konisinin bir kısmı düzlenmiştir. Tepe üzerinde ve yamaçlarında, Kalkolitik ve Erken Tunç Döneme ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 67-68: Deretarla Höyüğü ve seramiklerinden örnekler.

19.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı Küçükgüllücek, Büyükgüllücek, Alaca ilçesine bağlı Çalköy, Mazıbaşı, Tutluca köyleri arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

65. Eşekmeydanı Güney (ÇYA 223)

Çalköy köy yerleşim alanının yaklaşık 580 metre kuzeydoğusunda, 40.210325° enlem, 34.907742° boylam koordinatlarında, Eşekmeydanı mevki, 101 ada 1 numaralı parsel içerisinde kireçtaşı kayalık formasyon içinde yer almaktadır. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

66. Mercanpınarı Roma Yerleşimi (ÇYA 224)

Çalköy köy yerleşim alanının yaklaşık 850 metre kuzeydoğusunda, 40.210896° enlem, 34.905068° boylam koordinatlarında, Eşekmeydanı mevki, 101 ada 1 numaralı parsel içerisinde kireçtaşı kayalık tepe üzerinde bulunmaktadır. Alanın kuzey bitişiğinde yer alan çeşme Mercanpınarı olarak bilinmektedir. Tepe üzerinde Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilen çok sayıda, çanak çömlek parçaları, çatı kiremiti parçaları, cam kap parçaları ve taş duvar izleri görülmüştür. Bazı seramik, cam ve taş parçaları toplanmış olup, yerleşimin tescil edilebilmesi için sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 69-70: Mercanpınarı Roma Yerleşimi, seramik ve cam parçalarından örnekler.

67. Kabilkışla Tepe (ÇYA 225)

Mazıbaşı köy yerleşim alanının 3,8 km güneybatısında, 40.265515° enlem, 34.907234° boylam koordinatlarında, Kabilkışla mevki 132 ada 1 numaralı orman vasıflı parsel içinde yer alan kireçtaşı formasyonlu kayalık tepedir. Tepenin dik batı yamaçlarında, az sayıda kalkolitik dönem çanak çömlek parçaları toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

68. Kaygısız Tepeüstü Yerleşimi (ÇYA 226)

Mazıbaşı köy yerleşim alanının 3,7 km güneyinde, 40.268657° enlem, 34.919493° boylam koordinatlarında, Akçasoku mevki 121 ada 9 numaralı orman vasıflı parsel içinde yer alan kireçtaşı

formasyonlu kayalık tepedir. Tepenin dik batı yamaçlarında, Kalkolitik Dönem çanak çömlek ve çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 71-72: Kaygısız Tepeüstü Yerleşimi ve seramiklerinden örnekler.

20.09.2022 günü, Mecitözü ilçesine bağlı Söğütyolu, Bekişler, Aşağıkörücek ve Akpınar, köyleri arazisinde çalışılmıştır. Tespit edilen alanlar:

69. Çalcaburun Tepesi (ÇYA 227)

Söğütyolu köy yerleşim alanının yaklaşık 1,3 km kuzeyinde, 40.519936° enlem, 35.181969° boylam koordinatlarında, 505 numaralı mera vasıflı parselde kireçtaşı kayalık içinde yer almaktadır. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

70. Saraycık Ortaçağ Yerleşimi (ÇYA 228)

Bekişler köy yerleşim alanının yaklaşık 1,5 km güneydoğusunda, 40.515589° enlem, 35.152252° boylam koordinatlarında, 116 ada 1 parsel numaralı orman vasıflı tepe üzerinde yer almaktadır. Yaklaşık 500 x 200 metre ölçülerinde geniş bir alanda Doğu Roma Dönemine tarihlendirilebilecek çok sayıda çanak çömlek parçaları, çatı kiremiti parçaları ile horasan harçlı yapı duvarı kalıntılarına ait izler görülmüştür. Alan içinde hamam ve kilise olabilecek yaklaşık 30x40 metre ölçülerine varan taş duvarlara sahit üç adet büyük boyutlu yapı bulunmaktadır. Büyük boyutlu bu yapıların etrafında da daha küçük boyutlu konut işlevli olabilecek yapılara ait kalıntılar mevcuttur. Meşe omanı içinde yer alan ve köylülerce çok sayıda su künklerinin çıktığı söylenen hamam olabilecek yapı içinde çok sayıda izinsiz kazı bulunmaktadır. İzinsiz kazı çukurlarında 1 ila 1,5 metreye kadar korunmuş taş duvarlar ile yapı içine çökmüş olan çatıya ait stroterler dizi halinde kesitte görülebilmektedir. Alandan bazı çanak çömlek parçaları ile çakmaktaşı parçalar toplanmamış olup, yerleşimin tescil edilebilmesi için sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 73-74: Saraycık Ortaçağ Yerleşimi ve seramiklerinden örnekler.

Resim 75-76: Saraycık Ortaçağ Yerleşiminde yapı duvarları ve kesitte çatı kiremiti dizileri.

71. Bekişler Köyiçi Kayalık (ÇYA 229)

Bekişler köy yerleşim alanının kuzey bitişiğinde, 40.530600° enlem, 35.134963° boylam koordinatlarında, Sincanlı mevki 899 numaralı orman vasıflı parsel içerisinde kireçtaşı kayalık tepe üzerinde bulunmaktadır. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar ile Geç Kalkolitik dönem çanak çömlek parçaları toplanmış olup, sit potansiyeli zayıftır.

72. Ebem Çeşmesi Höyük (ÇYA 230)

Bekişler köyü, Çambekiş Mahallesi yerleşim alanının yaklaşık 450 metre kuzeyinde, 40.546816° enlem, 35.129190° boylam koordinatlarında, Ovacık mevkiinde, Ebem Çeşmesi olarak bilinen çeşmenin batısında yer alan dolal yükselti üzerinde bulunmaktadır. Yaklaşık 5-6 metre kültür dolgusuna sahip olan Höyük üzerinde ve yamaçlarında, Erken Tunç Çağı, Demir Çağı ve Roma Dönemi çok sayıda çanak çömlek parçaları ile az sayıda çakmaktaşı parçaları gözlemlenmiş ve bazıları toplanmıştır. Sit fişi hazırlanmıştır.

Resim 77-78: Ebem Çeşmesi Höyük, seramikleri ile çakmaktaşı parçalarından örnekler.

73. Tahtalı Tepe (ÇYA 231)

Akpınar köy yerleşim alanının yaklaşık 1,2 km güneydoğusunda, 40.438810° enlem, 35.120757° boylam koordinatlarında, 650 numaralı mera vasıflı parsel içerisinde kireçtaşı kayalık tepe üzerinde yer almaktadır. Tepe üzerinden az sayıda çakmaktaşı parçalar toplanmış olup, sit potansiyeli yoktur.

21.09.2022 günü, Merkez ilçesine bağlı Çalica, Sarıkaya, Kayı ve Tolamehmet köyleri arazisinde çalışılmış, daha önce tespit ve tescil edilen Kıvrırcık höyük ve çevresinde yüzey araştırması yapılmıştır.

01 Eylül 2022 tarihinde başlanan arazi çalışmaları, 23 Eylül 2022 tarihinde araziden toplanan etütlük ve analizlik malzemenin Çorum Müzesi Müdürlüğüne teslim edilmesi ile sonlandırılmıştır.

GENEL SONUÇLAR:

Üçüncü arazi sezonu tamamlanan yüzey araştırması projemizle beraber toplam 231 arkeolojik alan ziyaret edilmiş, yaklaşık 180 yeni arkeolojik alan tespit edilmiş ve bakanlığımıza bildirilmiştir. Ayrıca bu kapsamda yeni tespit edilen alanlarda 38 tanesi için sit önerisinde bulunulmuş ve bu konuda Çorum ili ile ilgilenen Ankara Koruma Kurulu bilgilendirilmiştir. Araştırma ana hedefi tarihöncesi dönem yerleşimlerini tespit etmek olsa da yaptığımız araştırmalarda Orta Çağ'a kadar sürece dahil bir çok yerleşim, kale, mezarlık ve höyük alanı da gözardı edilmemiş, bu alanlar da belgelenmiş ve bakanlığımıza raporlanmıştır.

İnsanlık tarihinin başlangıcı günümüzden en az 1.5 milyon yıl öncesine kadar ulaştığı fosil insan iskeletleri ve taş aletler sayesinde ispatlanmıştır. 1.5 milyon ile 14.000 yılları arasında Paleolitik(Eski Taş Çağı) adı verilen çağda, avcı-toplayıcı bir geçim ekonomisine sahip olduğu anlaşılan uzak atalarımız, zorlu iklim koşullarına rağmen Eski Dünya'nın birçok bölgesinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Paleolitik Çağ'da Anadolu'nun özellikle güney kesimlerinde daha iyi temsil edilen ve hakkında çeşitli kazı ve yüzey araştırmaları sürdürülen bu döneme ait izler Çorum'da bulunamamıştı. Araştırmamız sayesinde bu uzun süren dönemin çeşitli evrelerine ait toplamda 60 arkeolojik alan tespit edilmiştir. Bu sayı oldukça yüksek bir rakamdır. Bir karşılaştırma yaparsak eğer tüm Antalya ilinde bu döneme ait yaklaşık 20 alan bilinmektedir. Elimizdeki veriler sadece Anadolu için değil tüm Eski Dünya için önemli verilerdir. Zira Afrika ve Avrupa'da daha iyi anlaşılabilmiş bu dönemin Anadolu ayağının aydınlatılması uzak atalarımızın dünya üzerindeki yayılımlarının da daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Çorum'un özellikle Merkez ilçesinden toplanan şimdilik 60 civarı olan alanların sayısı önümüzdeki yıllarda daha da artış göstermesi beklenmektedir. Konu ile ilgili olarak bir doktora tez projesine Ankara Üniversitesi DTCF Tarihöncesi Anabilim Dalı'nda ekip üyelerimizden Özge Birol-Özbudak tarafından başlanmıştır.

Neolitik adını verdiğimiz dönemde Anadolu'da Göbeklitepe ve Çatalhöyük gibi UNESCO dünya mirasına seçilmiş yerleşimler bulunmuş olmasına karşılık araştırmamız öncesi bu dönem

Çorum'da temsil edilmemekteydi. 2022 yılı itibariyle toplam 6 alanda bu dönemin izlerine rastlamış bulunmaktayız. Paleolitik Çağ'ın aksine sadece taş aletlerin bulunmadığı bu dönemde ilk çanak çömlek yapımı ile ilgili veriler gelmektedir. Siyah renkte, özensiz bir biçimde üretilen bu kaplara ait parçalar da araştırmamız kapsamında tespit edilmiştir. Yontmataş alet yapım geleneği de Paleolitik'ten farklı olan bu dönemde daha çeşitli işlevlerde kullanabilecek aletler yüzeyden toplanmıştır. Karşılatığımız veriler içinde en şaşırtıcı olanı bölgeye yabancı bir hammadde olan obsidyenin kullanımınıdır. MÖ 7000'e kadar ulaşan Neolitik yerleşmelerimizde en yakın hammadde kaynağı 350 km güneyde Niğde'de bulunmaktadır. Bu uzaklığa rağmen % 60 oranında bu hammaddeyi kullanmaları, Neolitik Dönem'de Ürdün'den Ege'ye kadar ulaştığı anlaşılan Niğde obsidyeni ticaret ağı içinde Çorum'un da yer aldığını göstermektedir. Yerleşik yaşama geçilen bu dönemde Çorum coğrafyasında henüz bir höyük yerleşimi tespit edilememiştir. Fakat Paleolitik kamp yerleri olarak seçilen kaya üzeri ve mağara yerleşimlerinde bu döneme ait izler bulunmuştur. Bu durum Paleolitik insanların yerleşik düzene adaptasyonun bu alanlarda gerçekleştiğini gösterir niteliktedir.

Takip eden tarihöncesi dönem ise Kalkolitik'tir. Bu dönemde Anadolu'nun farklı coğrafyalarında farklı kültürel gelişimler görülmektedir. Güney kesimde daha çok tarımcı topluluklar görülürken kuzey kesimlerde ise hayvancılığa dayalı bir ekonominin hakim olduğu anlaşılmaktadır. MÖ 600 ile 3500 yılları arasına denk gelen bu dönemin başı ile sonu arasında çanak çömlek ve taş aletler arasında büyük farklılıklar görülmektedir. Çorum'da daha önce kazılan Büyük Güllücek ve Boğazköy-Büyükkaya kazılarında MÖ 5000 civarına ait verilere ulaşılmıştır. Araştırmamız kapsamında daha önce kazılan yerleşimlerden gelen verilerle eşleştireceğimiz çok sayıda yeni yerleşim yeri tespit edilmiştir. Özellikle MÖ 6000 ile 5000 yılları arasına koyabileceğimiz çok sayıda yeni yerleşim yeri ve çanak çömlek gruplarına rastlanılmıştır. Bu veriler Kapadokya'dan iyi biline İlk Kalkolitik kültürleri ile yakın benzerlikler göstermektedir. Özellikle kabartma hayvan bezemeli kapların yanı sıra çizi bezemeli parçaların varlığı bu bağlantıyı güçlendirmektedir. Şimdilik 24'ü bulan bu döneme ait veriler benzer arazi tipinde, yüksek ve korunaklı tepelerin üzerinde bulunmaktadır.

Anadolu'da MÖ 3500 ile 2000 yılları arasında İlk Tunç Çağı adı verdiğimiz dönem yaşanmıştır. Bu dönemde Mezopotamya'da ilk devletlerin ortaya çıktığı yazılı belgelerden bilinmekte, bu dönemde Anadolu'da ise yerel beyliklerin hüküm sürdüğü düşünülmektedir. Hititler'den hemen önce yaşanan bu döneme ait orum'un genelinde daha önceki yüzey araştırmalarında çok sayıda yerleşim bilim dünyasına tanıtılmıştır. Araştırmamızda biz de bu dönemlere ait çok sayıda yeni yerleşim yeri tespit ettik. Çorum il merkezinde, şehrin içinde de bir önceki raporda da belirtildiği gibi höyükler bulunmaktadır. Buna karşılık tıpkı Kalkolitik'te olduğu gibi kaya üzeri yerleşimlere de rastlanmıştır. Çorum bölgesinde Hatti ismiyle de adlandırılan bu kültüre ait toplamda 40'a yakın yerleşim yeri ziyaret edilmiştir.

ÇORUM ŞEHİR MERKEZİNE BAĞLI ARKEOLOJİK ALANLAR

Araştırmamız kapsamında Çorum şehir merkezi içerisinde yüzey taramaları sürdürülmüştür. Şehir merkezinin coğrafi konumuna baktığımızda, şehrin önemli geçitler üzerinde yer aldığı dikkat çekmektedir. Bugün Akkent ve Oto Sanayi sitelerinin bulunduğu iki yüksek tepenin hemen kuzeyinde hastane ve stadyumun bulunduğu alan Merkez ilçenin kuzeyindeki dağlardan gelen ve Bayat Gediği'nde buluşan derelerin birleşerek güneye Çorum Ovası'na yöneldiği bölgedir. Şehir merkezi hemen bu alanın doğusunda Melikgazi'ye doğru yükselen teraslar üzerinde yer almaktadır. Çorum Kalesi bu terasların ovaya en yakın ucunda yer almaktadır. Kerebigazi Höyüğü'nde terasların bitip ovaya kavuşulan bölgede yer alır. Kerebigazi'nin hemen batısı ise İskilip'e diğer bir anlamda Kızılırmak'a açılan rotanın başlangıcını oluşturur. Aksungur ve Deliler köyleri arasında kalan alanda Paleolitik'ten Orta Çağ'a çok sayıda arkeolojik alan keşfedilmiştir. Samsun yolu ise şehir merkezinin batısındadır. Bu yolun üzeri ormanlık bir alan olduğundan araştırılmamıştır fakat Çorum Barajı, Büget ve Kuruçay köyleri üçgeninde yer alan alanda Paleolitik Çağ'dan başlayarak çok sayıda arkeolojik alan tespit edilmiştir. Şehir merkezini Mecitözü'ne bağlayan eski yol güzergahı da oldukça ilginçtir. Palabıyık ile Kavacık arasında kalan alanda yine çok sayıda yerleşim tespit edilirken, şehir merkezine yakın konumda bulunan Kandil Tepesi üzerinde Neolitik Dönem'in sonuna tarihlenen çanak çömlek ve yontmataş buluntular yer almaktadır. Bunlara ek olarak Eskiekin Caddesi yakınlarında yer alan Kiremitliğin Tepe'de İlk Tunç Çağı'na ait izlere rastlanmıştır. Kandil Tpesi ve Eskiekin köyleri arasında kalan bölgede Gerdekkaya kaya mezarı da yer almakta, Eskiekin içinde Helenistik yerleşimi bulunmaktadır.

Son olarak 2022 yılı yüzey araştırmamızın yagane destekleyicisi Çorum Belediyesi'ne başta sayın başkan Halil İbrahim Aşgın olmak üzere teşekkürü bir borç bilirim.

Bilgilerinize arz ederim. 05.10.2022

Dr. Mehmet Ozan Özbudak
Araştırma Başkanı
Hitit Üniversitesi Arkeoloji Bölümü

